

*Lingwistyczna ocena selektywnego hamowania w warunkach zwiększonego obciążenia
filtracji leksykalnej u osób z zaburzeniami psychotycznymi*

Michał Mazur*^{1,2}, Paweł Krukow², Natalia Kopiś-Posiej³

1. Szkoła Doktorska, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Lublin
2. Zakład Neuropsychiatrii Klinicznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Lublin
3. Katedra Psychologii Eksperymentalnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin

Wstęp: Testy fluencji werbalnej są standardowym narzędziem oceny interakcji procesów leksykalnych i kontroli wykonawczej, jednak ich specyficzność poznawcza pozostaje ograniczona. Zmodyfikowane zadania łączące kryterium generatywne i eliminacyjne zwiększają obciążenie selektywnego hamowania, wpływając na dynamikę i organizację produkcji słownej. Celem badania była wstępna weryfikacja wrażliwości takiego zadania na zaburzenia kontroli poznawczej w grupie klinicznej.

Metody: Badaniem objęto 30 pacjentów z zaburzeniami psychotycznymi oraz 30 osób zdrowych. Zastosowano zmodyfikowany paradygmat fluencji słownej. Przeprowadzono wielopoziomową analizę lingwistyczną, integrującą ilościowe i strukturalne wskaźniki produkcji leksykalnej. Analiza została oparta na wypracowanym modelu parametryzacji produkcji leksykalnej, uwzględniającym dynamiczne wskaźniki przeszukiwania semantycznego oraz pozwalającym na uchwycenie zmian w czasie.

Uzyskane indeksy poddano analizie statystycznej

z wykorzystaniem modeli porównawczych międzygrupowych.

Wyniki: Grupa kliniczna wykazała tendencję do niższej produktywności leksykalnej i częstszych błędów, zwłaszcza w kryterium eliminacyjnym. Zaobserwowano zmiany w organizacji klastrów i przełączeniach, bardziej wyraźne w warunku eliminacyjnym, sugerujące możliwe zwiększone obciążenie mechanizmów selektywnego hamowania i kontroli dostępu do reprezentacji leksykalnych.

Wnioski: Istotne statystycznie różnice między grupami potwierdzają użyteczność zmodyfikowanego zadania jako narzędzia wrażliwego na zaburzenia kontroli wykonawczej o charakterze językowym w przebiegu zaburzeń psychotycznych. Konieczne są dalsze badania z większą mocą statystyczną, uwzględniające heterogeniczność kliniczną, zwłaszcza w grupach psychotycznych i afektywnych.

Słowa klucze: *fluencja słowna, selektywne hamowanie, zaburzenia psychotyczne, analiza lingwistyczna*

